

POSTANOWIENIE

Dnia 10 czerwca 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Demendecki (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Tomasz Przesławski

SSN Adam Redzik

w sprawie ze skargi P. K. i G. K.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Najwyższym w sprawie o sygn. II CSKP 140/24,
z udziałem Skarbu Państwa - Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 10 czerwca 2025 r.,

oddala skargę.

Tomasz Przesławski Tomasz Demendecki Adam Redzik

UZASADNIENIE

Pełnomocnik skarżących P. K. i G. K. (dalej: Skarżący) pismem z dnia 6
lutego 2025 r. (data prezentaty) wniósł o:

1) stwierdzenie, że w postępowaniu toczącym się na skutek skargi
kasacyjnej wniesionej od postanowienia Sądu Okręgowego w Radomiu z dnia
20 stycznia 2022 roku o sygn. akt IV Ca 231/20 w sprawie z wniosku P. K. i G. K. z
udziałem M. K., K. K., J. K. o zniesienie współwłasności przed Sądem Najwyższym
pod sygn. akt II CSKP 140/24 doszło do przewlekłości,

2) zasądzenie od Skarbu Państwa Sądu Najwyższego w Warszawie
na rzecz każdego ze skarżących sumy pieniężnej w kwocie po 20 000
(dwadzieścia tysięcy) złotych,

3) zasądzenie na rzecz skarżących kosztów postępowania sądowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pisma Skarżący wskazał, że od orzeczenia sądu drugiej instancji w dniu 22 lipca 2022 roku, skargę kasacyjną do Sądu Najwyższego wnieśli uczestnicy K. K. i M. K. i sprawa toczy się pod sygn. akt II CSKP 140/24. Postanowieniem doręczonym skarżącemu z dnia 31 stycznia 2024 roku wydanym na posiedzeniu niejawnym wniesiona skarga kasacyjna została przyjęta do rozpoznania. Zawiadomieniem z dnia 30 grudnia 2024 roku skarżący zostali zawiadomieni o wyznaczeniu składu orzekającego wniesioną skargę kasacyjną. Wskazano, że znaczny upływ czasu od daty wpływu skargi kasacyjnej i wyznaczenia składu do jej rozpoznania przed Sądem Najwyższego prowadzi do tego, że skarżący jako wnioskodawcy nie mogą podjąć jednoznacznych decyzji co do zagospodarowania przyznanych im w wyniku zniesienia współwłasności działek.

Działając na podstawie art. 14 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (tekst jedn. Dz.U. z 2024 r. poz. 622 ze zm., dalej: ustawa o SN”) w zw. z art. 10 ust. 3 i art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz. U. z 2023 r. poz. 1725 ze zm.) oraz w zw. z art. 394¹ § 3 i art. 395 § 1 zdanie drugie k.p.c., Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego zgłosiła udział Skarbu Państwa – Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego w sprawie ze skargi P. K. i G. K. na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki w sprawie rozpoznawanej przez Sąd Najwyższy pod sygn. akt II CSKP 140/24 (poprzednio I CSK 5617/22), a także wniosła o oddalenie skargi w całości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga nie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora

i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 1725; dalej: „ustawa o skardze na przewlekłość”), strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania). Dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie albo czynności podjętych przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze w celu zakończenia postępowania przygotowawczego lub czynności podjętych przez sąd lub komornika sądowego w celu przeprowadzenia i zakończenia sprawy egzekucyjnej albo innej sprawy dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego. Dokonując tej oceny, uwzględnia się łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, niezależnie od tego, na jakim etapie skarga została wniesiona, a także charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej zawichości, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania (art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość).

O przewlekłości postępowania można mówić zarówno wtedy, gdy sąd nie podejmuje żadnych czynności, jak i wtedy, gdy je podejmuje, ale są one nieprawidłowe i w ich następstwie dochodzi do zwłoki w rozpatrzeniu sprawy (postanowienie Sądu Najwyższego z 24 lutego 2016 r., III SPP 53/15). Na znaczenie sprawnego rozstrzygania sporów sądowych, jako jednego z elementów zagwarantowanego konstytucyjnie prawa do sądu, zwraca się uwagę w literaturze (S. Pikulski, J. Szczechowicz, Ludzki wymiar prawa a przewlekłość postępowania sądowego (w:) Księga Jubileuszowa Profesora Tadeusza Jasudowicza, Toruń 2004, s. 353 i n.).

Ustawa nie określa wprost, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. W dotychczasowym orzecnictwie Sądu Najwyższego dominuje pogląd, że naruszeniem prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki jest m.in. wielomiesięczna bezczynność sądu polegająca na niewyznaczeniu rozprawy, trwająca co najmniej 12 miesięcy (patrz: postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; z 18 maja 2016 r., III SPP 53/16; z 14 marca 2007 r., III SPP 3/07; z 22 stycznia 2019 r., I NSP 68/18; z 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18; z 16 maja 2019 r., I NSP 28/19; z 21 maja 2019 r., I NSP 21/19; z 14 czerwca 2019 r., I NSP 37/19; z 5 kwietnia 2022 r., I NSP 66/22; z 7 lipca 2022 r., I NSP 204/22; z 23 listopada 2022 r., I NSP 312/22; z 18 stycznia 2023 r., I NSP 373/22), jakkolwiek w części orzeczeń wskazuje się, że także krótsza, np. ośmiomiesięczna bezczynność sądu, naruszyć może prawo strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (patrz: postanowienia Sądu Najwyższego: z 8 maja 2013 r., III SPP 51/13; z 17 grudnia 2013 r., III SPP 242/13; z 27 marca 2019 r., I NSP 88/18). Podobnie przyjmował Naczelny Sąd Administracyjny (zob. postanowienia Naczelnego Sądu Administracyjnego: z 7 lipca 2006 r., I OPP 64/06; z 24 kwietnia 2008 r., I OPP 16/08; z 4 czerwca 2008 r., I OPP 20/08; z 24 lipca 2008 r., I OPP 23/08 oraz z 21 kwietnia 2010 r., II OPP 10/10). Ten utrwalony standard orzecniczy wyznacza swoiste domniemanie co do zaistnienia przewlekłości postępowania lub braku tejże. Jednakże powinien być on stosowany przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności, o których mowa w art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość i w szczególnych przypadkach domniemanie to może być wzruszone (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 18 stycznia 2023 r., I NSP 373/22). Jednocześnie jednak ugruntowane jest stanowisko, że przewlekłość jest pojęciem odnoszącym się do konkretnego zdarzenia, które po wnikliwej analizie należałoby uznać za nadmiernie rozciągnięte w czasie i niezasadnie przedłużające się (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 21 kwietnia 2021 r., I NSP 20/21, oraz z 15 listopada 2022 r., I NSP 322/22). Powyższe oznacza, że standard ochrony prawa do rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki ma charakter

indywidualizowany (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21; z 14 września 2022 r., I NSP 251/22; z 15 listopada 2022 r., I NSP 322/22). Co do zasady więc przewlekłość jest pojęciem względnym i zawsze musi być odnoszona do konkretnych realiów sprawy i przyjętego trybu postępowania. Należy także nadmienić, że jedynie nadmierne odstępstwa od czasu koniecznego do wykonania określonych czynności sądowych, prac i procedur mogą być uznawane za tworzące stan nieuzasadnionej zwłoki (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 13 lipca 2017 r., III SPP 33/17; z 21 kwietnia 2021 r., I NSP 20/21).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy, stwierdzić należy, że nie naruszono w niej prawa do sądu w aspekcie rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki.

Postanowienie Sądu Okręgowego w Radomiu z dnia 20 stycznia 2022 r., sygn. akt IV Ca 231/20 w sprawie z wniosku P. K. i G. K. z udziałem M. K., K. K. i J. M. K. zostało zaskarżone skargą kasacyjną uczestników K. K. i M. K. z dnia 22 lipca 2022 r. (data wpływu do Sądu Najwyższego: 30 września 2022 r. k. 3). Wnioskodawcy w dniu 9 sierpnia 2022 r. złożyli odpowiedź na skargę kasacyjną (k. 22). Zarządzeniem Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracą Izby Cywilnej z dnia 5 października 2022 r. sprawa została przydzielona SSN Dariuszowi Dończykowi (k. 24). Pismem z dnia 9 sierpnia 2023 r. zawiadomiono o składzie rozpoznającym w przedmiocie przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej (k. 25). W dniu 13 grudnia 2023 r. wyznaczono termin posiedzenia niejawnego (k. 29). Postanowieniem z dnia 31 stycznia 2024 r. skarga kasacyjna została przyjęta do rozpoznania (k. 33). Zarządzeniem z dnia 31 stycznia 2024 r. zakreślono sprawę w repertorium CSK jako zakończoną, przedstawiono akta sprawy celem podjęcia dalszych czynności (k. 34). Zarządzeniem Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracą Izby Cywilnej z dnia 1 lutego 2024 r. (k. 35) zarejestrowano sprawę w Wydziale II w repertorium CSKP (sygn. akt II CSKP 140/24), natomiast zarządzeniem z dnia 13 lutego 2024 r. sprawa została przydzielona SSN Marcinowi Łochowskiemu (k. 36). Zarządzeniem Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracą Izby Cywilnej z dnia 27 listopada 2024 r. wyznaczono jako pozostałych

członków składu SSN Macieja Kowalskiego i SSN Piotra Telusiewicza, powierzając funkcję przewodniczącego SSN Marcinowi Łochowskiemu (k. 37). Zarządzeniem z dnia 2 stycznia 2025 r. wyznaczono w sprawie termin posiedzenia niejawnego na dzień 21 marca 2025 r. (k. 42). Postępowanie w sprawie zostało zakończone, postanowieniem z dnia 21 marca 2025 r. Sąd Najwyższy odrzucił skargę kasacyjną: a) w części dotyczącej zniesienia współwłasności nieruchomości, dla których prowadzone są księgi wieczyste (RA...) i (RA...) oraz oddalenia apelacji wnioskodawczym G. K., b) uczestniczki K. K. w części dotyczącej zniesienia współwłasności nieruchomości, dla której prowadzona jest księga wieczysta (RA...) (pkt 1); oddalił skargę kasacyjną w pozostałej części (pkt 2) (k. 47).

Analiza powyższej sekwencji zdarzeń (czynności procesowych) pozwala stwierdzić, że od chwili wpływu sprawy do Sądu Najwyższego (30 września 2022 r.) do dnia dzisiejszego upłynęły prawie 3 lata. Wskazać jednak należy, iż organizacyjny etap postępowania na który uwagę zwraca Skarżący, stanowi podejmowane w postępowaniu przez Sądem Najwyższym niezbędne czynności zmierzające do rozpoznania nadzwyczajnego środka zaskarżenia, czego efektem było dokonanie przedsądu kasacyjnego skutkujący wydaniem w niniejszej sprawie w dniu 31 stycznia 2024 r. postanowienia o przyjęciu skarga kasacyjnej do rozpoznania, a następnie wyłonienie składu sądu, wyznaczenie terminu posiedzenia niejawnego celem rozpoznania skargi kasacyjnej oraz finalnie jej rozpoznanie postanowieniem z dnia 21 marca 2025 r. Zatem, od wydania postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2024 r. o przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania do rozstrzygnięcia sprawy postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 21 marca 2025 r. upłynęło niespełna 14 miesięcy.

W aprobowanym w judykaturze Sądu Najwyższego stanowisku Sądu Apelacyjnego w Krakowie wyrażonym w postanowieniu z dnia 1 października 2020 r., II S 6/08 (KZS 2008/11/70), wskazano, że niezwłoczne rozstrzygnięcie sprawy nie jest możliwe ani ze względów organizacyjnych, ani nie byłoby to rozsądne wobec konieczności zapoznania się sędziów z materiałami sprawy, czasu dla ich rozważenia i podjęcia decyzji, wreszcie jej uzasadnienia. Chodzi o to, aby czynności te zabierały odpowiednią ilość czasu, to jest odbywały się

bez zbędnej zwłoki, która wskazywałaby na beczynność sądu lub bezproduktywność jego działań.

Nawiasem, interpretując ustawę o skardze na przewlekłość postępowania poprzez pryzmat przepisów Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.), stanowiących jej podstawową perspektywę interpretacyjną (art. 1 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość; zob. również postanowienie Sądu Najwyższego z 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18), przyjąć należy, że zasadniczym celem skargi na przewlekłość postępowania jest zapewnienie ochrony uczestnikom postępowania sądowego przed ekscesywnymi opóźnieniami proceduralnymi. Jednocześnie przyjmuje się, że właściwa reakcja na przewlekłość postępowania obejmuje obok stwierdzenia, że doszło do naruszenia prawa do rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie, podjęcie adekwatnych środków dla usunięcia skutków przewlekłości (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 marca 2019 r., I NSP 88/18). W sposób oczywisty, cel ten nie może zostać zrealizowany w sytuacji, gdy postępowanie, którego dotyczy skarga, zostało zakończone, co też ma miejsce w sprawie niniejszej.

Całokształt okoliczności sprawy wskazany powyżej, przesądza o braku beczynności Sądu Najwyższego i skutkuje oddaleniem skargi wraz z wszystkimi jej wnioskami szczegółowymi.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy, na podstawie art. 12 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość, orzekł jak w sentencji postanowienia.

Tomasz Przesławski Tomasz Demendecki Adam Redzik

[MWR]

[a.ł]

